

Schrijfvaardigheid Nederlands

Braet, Antoine: *Schrijfvaardigheid Nederlands. Een praktische didactiek voor de bovenbouw havo en vwo*. Bussum: Coutinho, 1995, 133 blz.

Vroeger stapte ik een vierde jaar binnen met de boodschap: 'Ik wil jullie leren schrijven.' De leerlingen wisten op 1 september niet hoe ze moesten reageren. Wellicht had dit meer te maken met de datum dan met de boodschap. Toch stemt mijn uitspraak volgens Antoine Braet overeen met de beginsituatie van de leerlingen van een vierde jaar: als je de schrijfvaardigheid voor zakelijke teksten wil aanpakken, dien je in feite van voren af aan te beginnen. De auteur ontwikkelt in zijn boek *Schrijfvaardigheid Nederlands* een praktische didactiek om deze vaardigheid op te bouwen.

Voor een leerlijn rond schrijfvaardigheid komen de volgende tekstsoorten in aanmerking: het betogend-beschouwend titelopstel zonder documentatie, het gedocumenteerd opstel, het werkstuk, en het (her)schrijven van brieven. Leerkrachten kunnen een keuze maken uit deze tekstsoorten; alle vormen behandelen is volgens de auteur een onmogelijk doel. In deze

didactische bijdrage bespreekt hij achtereenvolgens de leerlijn voor deze vier tekstsoorten. Braet schuift twee didactische principes naar voren: leren schrijven is een cyclisch proces en het aanleren verloopt via een top-down benadering met zogenaamde manipulatieopdrachten.

We beschrijven hier het cyclisch proces voor het titelopstel zonder documentatie, 'het traditionele leuteropstel'. Eerst krijgen de leerlingen een inleidende teksttheorie, waarna ze voorbeeldopstellen analyseren. Via dit mimetisch onderzoek kan je met de leerlingen een schrijfprocedure opbouwen (argumenten verzamelen, inleiding, midden en slot bepalen, passend taalgebruik zoeken en de presentatie verzorgen). Leerlingen zijn nu klaar om hun eerste versie uit te schrijven. Aan de hand van een commentaarformulier evalueren de leerlingen elkaars schrijfproducten en elke leerling krijgt uiteindelijk drie commentaren op zijn eigen product. De eerste versie en de commentaren

vormen het materiaal voor de herschrijfopdracht. Braet kiest resoluut voor het gebruik van de tekstverwerker. Zo kan de herschrijfopdracht efficiënt aangepakt worden.

De leerkracht begeleidt dit cyclisch proces en bespreekt het eindproduct. Een leerkracht moet zeker niet alles willen behandelen in zijn of haar commentaar. Braet stelt voor om in de beginfase vooral aandacht te schenken aan de opbouw en pas in tweede instantie aan het taalgebruik. De auteur vraagt zich trouwens af hoe je als leerkracht de gebrekkige formulering van leerlingen kan aanpakken: welke didactiek is doeltreffend? Het antwoord moet volgens hem gezocht worden in zinscombinatie- en zinsopbouwonderwijs, maar hiervoor staat nog geen moderne linguïstische methode op punt.

Ook bij de bespreking van de andere tekstsoorten komt de voorbereiding in ronden terug. Bij het gedocumenteerd opstel ligt het accent op publiekgerichtheid. Braet wil de lessen schrijfvaardigheid laten samenlopen met de mondelinge taalvaardigheid. Het gedocumenteerd opstel vormt dan de basis voor een mondeling betoog. Het schrijven van een werkstuk is beslist zinvol omdat dit de voorbereiding vormt voor de scripties die in het hoger onderwijs aan bod komen. Braet waarschuwt hier wel voor de verdrukking van de schrijfvaardigheid. Onderzoek toont aan dat de aandacht gaat naar het documenteren en analyseren en daardoor wordt er met deze opdracht geen vooruitgang geboekt in de schrijfvaardigheid. De auteur geeft in zijn boek een heel concreet onderwijsprogramma om deze tekstsoort in te oefenen.

Braet werkt in zijn didactische aanpak voortdurend met voorbeelden. Leerlingen analyseren en evalueren tekstmodellen en gaan dan herformuleren. Dit zijn geen imitatieopdrachten, maar wel manipulatieopdrachten. Bij dit herformuleren ligt de klemtoon op de alinea. Een alinea vormt een

functionele eenheid die een bijdrage moet leveren aan het tekstdoel en daarom is de plaatsing in de tekst heel belangrijk. Leerlingen moeten dan ook nagaan of de alinea zorgt voor aandacht, begrip en aanvaarding van de lezer, of de verbanden en de verwijzingen wel kloppen (voor onervaren schrijvers is dit net het struikelblok) en of de formulering correct, passend en duidelijk is.

Dit didactisch boekje rond schrijfvaardigheid is heel gestructureerd en logisch opgebouwd. Bovendien bevat het zeker niet alleen theorie; de didactische principes worden aangevuld en aangetoond met een aantal voorbeelden. Je vindt hier geen revolutionair nieuwe ideeën, maar bij het opzetten van een leerlijn schrijfvaardigheid voor de hoogste drie jaren van het secundair onderwijs kan je hier heel wat inspiratie opdoen. Braet schrijft duidelijk naar een Nederlands publiek toe; zo is de Vlaamse lezer misschien minder geïnteresseerd in de 20 bladzijden geschiedenis over 'een kwart eeuw schrijven in de bovenbouw'. Dit laatste doet helemaal geen afbreuk aan de kwaliteit van deze praktische didactische bijdrage die aansluit bij de serie didactieboeken Nederlands rond vaardigheden, uitgegeven bij Coutinho. Ik wil nog eenmaal de bruikbaarheid illustreren: Braet pleit voor een leerlijn waarbij leerlingen per trimester komen tot één afgeronde, volledige tekst die door de leerkracht gecorrigeerd wordt. Een heerlijke, realistische stelling met respect voor de werkdruk van leerkrachten Nederlands!

*Luc Vercammen
J. Charlottestraat 11
2550 Kontich*